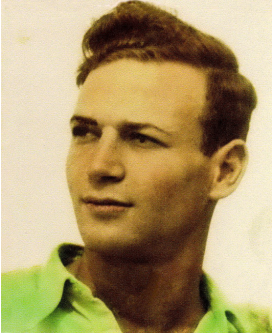

האם חלום? סיפור חיים¹

מאת: נחום בן-חורין (פרנקל)

"אדם הוא מעט ממה שנולד עמו,
והרבה מהחלומות שהגשים בדרך".
(1786 אלכסנדר גרהם בל)

יומה הראשון של מדינת ישראל התקפת מטוסים מצריים על מעגן תל אביב

השחר הפציע לעיתו, וקרני שמש הבוקר הראשונות גיששו את דרכן על פני השמים הכחולים-אפורים כצבע הפלדה, ופיזזו כאצבעות קלות על קצות הגלים. יום חדש נולד, 15 למאי 1948 היום הראשון למדינת ישראל. סירת המשמר הקטנה שבה שטנו עכשיו, חזרה לנמל תל-אביב אחרי ליל שמירה ארוך מחשש התקפה עוינת מהים. הסירה התנוודדה מתונות על הגלים. העייפות ניכרה בעיני המלחים, טעם מריר של מלח גרם להרגשת צימאון בשפתי הבחורים שעל הסירה. מחשבותיהם נדדו אל האופק הזוהר מרחוק מעל ראשי ההרים, ואל לוחמי הפלמ"ח והחיי"ש, הלוחמים שם זה חודשים בכנופיות הערביות אשר תקפו את הישובים היהודיים בכל רחבי הארץ. ועכשיו עם הכרזת המדינה היהודית ייוספו אליהם גם כל צבאות המדינות הערביות.

נמל תל-אביב, שהיה הנמל היחידי שעמד לרשות ההגנה, המה ככורת דבורים, כולם עבדו על ההכנות האחרונות לקבלת אניית הנשק הקטנה שהביאה "ההגנה", ונתפסה כמה ימים לפני כן ושחררה ע"י הבריטים, לקראת הכרזת המדינה. איש מהסובבים בנמל לא טרח עצמו להסתכל לעבר סירת המשמר הנכנסת. אנשי הסירה, שהיו עובדי נמל ותיקים, בתוספת נערים מפלוגות הנוער הימיות של "הפועל" ו"צופי ים", שגויסו במסגרת החיי"ש הימי של תל-אביב, והופקדו ע"י ההגנה לשמור על חופי תל-אביב מפני התקפה אפשרית מהים. בגלל גלי החוף, והכניסה הצרה לנמל, נדרשה מהימנות וידע רב בתמרון הסירה. הצעירים עמדו עכשיו בכוננות והסתכלו על חאז'בי, הספן גדל הגוף, כשהוא מנווט את הסירה הכבדה, בקלילות וירטואוזית כאילו היה זה עניין של מה בכך, ותוך כמה דקות, עגנה הסירה כשהיא קשורה בביטחון למזח הישן.

תפקידי כמקלען בסירה, היה לפרק את מקלע הלואיס הישן (קירור אויר), שראה ימים טובים יותר, על אוירון בריטי במלחמת העולם הראשונה. היה עלי לנקותו, לשמנו, ולאכסנו עד ליציאה הבאה לים. אך הפעם, בטרם שהספקנו

לגמור את כל ההכנות, הגיעה הפקודה להרכיב על המקלע כוונת אנטי אווירית עגולה, ולהציבו בכיכר הקטנה ליד שער הנמל, על חצובה אנטי אווירית גבוהה בתוך עמדת שקי חול שהכנו מבעוד מועד. מלאנו גם כמה מחסניות רזרביות עגולות, בכדורים בריטיים, והיינו "מוכנים" למלחמה כפי שראינו בסרט "למי צלצלו הפעמונים" עם גרי קופר. לאף אחד מאיתנו, הבחורים הצעירים, לא היה כל ניסיון קרבי קודם. גם במכונות הירייה שלנו, לא ירינו מעולם, היו לנו גם כמה מקלעים נוספים כמו "שאטו" צרפתי, ו"באזה" צ'כי, (שהיה מקלע כבד יותר), שהיו פזורים בעמדות סביב הנמל. אני שמעולם לא ירתי בכלי נשק כל שהוא, הייתי מתוח, ומוכן נפשית לקראת הבאות. החלטתי על כן לתת לזמן לעשות את שלו.

אניית הנשק הגיעה כמיוחל. הייתה זאת אוניה איטלקית קטנה ומיושנת, בשם "סנטה צ'יארה" או "בוריה" שעגנה מחוץ לנמל. מיד החלו ההכנות לפריקת הנשק והתחמושת. תחילה פרקו הסווארים את שקי הבצל שהיוו הסוואה למטען הנשק המוסתר מתחתם, שהיה בעיקרו רובים, וכמה תותחי שדא קטנים, שהתפרסמו לאחר מכן כ"נפוליונצ'יקים" בגלל יושנם, וגם כמות לא מבוטלת של ארגזי תחמושת ופגזים. לידי, בתוך עמדת שקי החול, הייתה מוצבת גם סירנת הזעקה ידנית שאותה הייתי אמור להפעיל במקרה שאני רואה או שומע אווירונים, או שומע צפירות הזעקה מכיוון העיר.

¹ פרק מספור חיי של נחום בן-חורין.

ואכן לא עבר זמן רב, וכבר אני שומע מרחוק זמזום מוכר של אווירון, ומאחר וידענו שאין לנו מטוסים ישראליים בסביבה, התחלתי לטובב את הידית במהירות רבה, וקולות עולים ויורדים של צפירת הזעקה נשמעו בנמל. לאחר כמה שניות, נשמעו גם צופרים אחרים מכיוון תחנת החשמל רידינג מצפון, ומכיוון תל-אביב מדרום. שגם הם, כמונו, נערכו לקבלת הפנים החמה לאיום המתקרב. זמזום המטוסים הלך וגבר, ושתי נקודות שחורות ומאיימות הופיעו במרחק, והן הולכות וקרבות כלפינו במהירות. תפסתי בכוח את קת המקלע, ובשקט נפשי לא מובן, פתחתי את הנצרה, וחייתי דרוך להתקרבות המטוסים. המטוסים, שני ספיטפיירים מצריים, עשו סיבוב גדול, והחלו יורדים כלפינו מצפון לדרום, לאורכו של הנמל. מיד התחלנו לשמוע את קולות ירי המקלעים של תחנת רידינג שהיו מוצבים מצפוננו, והיו הראשונים שפתחו באש. תוך שניות ראיתי דרך הכוונת את האווירון הראשון יורד ישר על המקלע שלי.

ברגע שהאווירון הגיע לטווח המקלע, פתחתי באש. תוך כדי הירי, התחלתי להרגיש כוויית חמות נוראיות על הידיים והכתפיים, המתח והרעש הנוראי של מכונת הירייה, לא אפשרו לי לבדוק מה קורה, ומהיכן באות הכוויית, הייתי כולי מרוכז ועסוק במטרה שלפני, ההולכת וגדלה במהירות. לפתע הבחנתי בתוך מעגל הכוונת, בשתי פצצות ששיחרר המטוס המצרי מכנפיו, והן הולכות ומתקרבות במהירות ישר לתוך העמדה. ברור היה לי באותו רגע, שזהו זה, נשאר לי מספר שניות לחיות. ואז ראיתי את העתיד שלא אזכה לחיות, עובר לפני עיני כסרט חי, כאן נגמרים כל החלומות שלי, ראיתי את החברה שאהבתי ושלא אזכה להינשא לה. נגמרה המשפחה שכל כך רציתי להקים, נגמרו הילדים שחלמתי לגדל, הכול נגמר כאן ועכשיו. מיד הבריקה בי מחשבה, לרוץ החוצה להציל את עצמי, לעזוב את ידית המקלע ולהשתטח מתחת לשקי החול, לברוח.

אך היד אינה מרפה ממכונת הירייה, כאילו הייתה דבוקה אליה, ואני ממשיך לירות כמטורף לתוך בטנו של המטוס ההולכת וקרבה. ההתפוצצות האדירה באה בהפתעה והחרישה את האוזניים. הייתי מבולבל, הכול רץ כל כך מהר, בשניות. האוזניים מצלצלות בעוז, והידיים עדיין כואבות, שרופות מהכוויית. אך תוך כדי כל הרעש והבלבול הזה, אני מבחין שאני חי, **כן אני חי**. התחלתי להסתכל סביבי לבדוק מה קרה, מסתבר שהפצצות התפוצצו כ-500 מטר דרומה ממני, על מגרש ריק ולא גרמו כל נזק נראה לעין. בתוך העמדה היו פזורים עשרות תרמילים ריקים ומעשנים, והתברר לי כי בגלל הזווית הגבוהה של מכונת הירייה לירי אנטי אווירי. נפלו עלי תרמילי הכדורים החמים שנפלטו ממכונת הירייה. הייתי עסוק מידי, אך באותו רגע נשמע שאונו של המטוס השני שהגיע לזווית תקיפה, אבל עכשיו כבר הייתי מוכן לקראתו. עברתי את טבילת האש הראשונה, ונשארתי בחיים, ורק התרמילים החמים הנופלים על הידיים החשופות, והרעש הנוראי, המשיכו להציק לי בהמשך הירי.

לפתע, בתוך כל הרעש והבלגן, הופיע אחד המפקדים עם מכשיר קשר ניד גדול, עם אוזניות שנלבשות כמו כובע טייסים, מוסר לידי את כובע-הקשר ואומר לי לעלות על אחת הסירות שנעו בין אונית הנשק האיטלקית שעגנה בלב ים והנמל. הסוורים התחילו בפריקת הנשק תוך התעלמות מוחלטת מהנעשה מסביב. כאילו אומרים לנו "אתם תמשיכו במלחמה, ואנחנו נמשיך בפריקת האוניה". תפקידי החדש יהיה לווסת את תנועת דוברות המשא השטוחות שנקראו "מאעונות", ולדאוג שלא תהיינה יותר מארבע דוברות, שתיים מכל צד של האוניה, בכדי שלא יפריעו אחת לשנייה בזמן הפריקה. לקחתי את מכשיר הקשר ועליתי על אחת הסירות בדרך לאוניה. ברגע שעליתי על האוניה, כאילו נכנסתי לכוכב אחר, המטוסים המצריים אמנם המשיכו להפציץ את הנמל ואת האניות, והירי נמשך, אך כאן כאילו במטה קסמים, בשקט ובמקצועיות נמשכה פריקת האוניה. המלחים האיטלקיים והסווארים הישראלים עבדו על משמרתם, ורק קריאות ה"ויירה" וה"מינה" נשמעו סביב, שזה בשפת הסלוניקאים, להרים או להוריד את מנופי האוניה עם ארגזי התחמושת, ולהורידן לתוך הדוברות המטלטלות על הגלים.

לאחר כמה זמן כאשר אני מכוון את הדוברות הלוך ושוב, ניגש אלי רב החובל האיטלקי של האוניה, ושאל אותי באנגלית, האם אני רוצה לאכול, בדקתי סביבי וראיתי שכל ארבעת הסירות קשורות ומטעונות. התקשרתי אל החוף באלחוט והודעתי, שאני יורד לחדר האוכל לאכול. "חדר האוכל" של האוניה, היה חדרון של שלשה על ארבעה מטר, ומטבחון קטן מחובר לצידו. ליד השולחן ישבו שני קצינים ואכלו, רב החובל שהיה שזוף ונמרץ החווה לי עם היד וסימן לי לשבת. וטבח האוניה הזדרז להגיש לי מנה יפה ומלאה של ספגטי עם כדורי בשר וסכו"ם. אמרתי תודה והתחלתי לאכול, רק עכשיו התחלתי להבחין, שטרם אכלתי, מאתמול בערב, לפני שיצאתי לשמירה. ובעוד אני מתעסק עם הספגטי, התחיל רב החובל לשאול אותי באנגלית כל מני שאלות כלליות ואישיות. לפתע רב החובל מסתכל עלי ואומר תוך כדי הדגמה. "ספגטי אוכלים עם כף ומזלג, תופסים מעט ספגטי עם המזלג, ומגלגלים אותו על הכף לכדור ומעלים לתוך הפה". וכך ישבנו ואכלנו בשקט אולימפי, כאשר רב החובל מדריך אותי באכילת ספגטי בנוסח איטליה, תוך התעלמות מוחלטת מכל הרעש והמלחמה הנמשכת מסביב.

עד עצם היום הזה, אינני מבין כיצד יכולנו לשבת באוניה מלאה פגזים וחומרי נפץ, ולשוחח בכזאת שלווה נפש, כשבכל רגע היינו עלולים לעלות השמימה בלהבה כחולה אדירה. אחרי האוכל עליתי חזרה אל גשר האוניה, להמשיך בזימון הסירות אל האוניה עד רדת החשכה, תוך התפעלות מקור הרוח וההקרבה של כל האנשים מסביב, ישראלים ואיטלקים, שעבדו בשקט, ובמסירות, ותוך התעלמות מוחלטת מהסכנה המשיכו בפרוק הנשק, בכדי שהנשק יגיע בזמן לידי הלוחמים בחזית. למחרת קראנו בעיתונים: "הפגזות על נמל תל-אביב ותחנת החשמל רידינג" מטוס מצרי נפל בבת-ים, בדרום תל-אביב.